

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Διασφάλιση δημοσιονομικής ισορροπίας: Μεταρρύθμιση πλαισίου δημοσιονομικής διαχείρισης - Τροποποίηση ν. 4270/2014 για την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1265 του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2024 για την τροποποίηση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών και λοιπές διατάξεις»

Ι. Γενικές Παρατηρήσεις

Το φερόμενο προς συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως το επεξεργάστηκε η Διαρκής Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων, αποτελείται από ενενήντα οκτώ (98) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου άρθρου, που ορίζει τον χρόνο έναρξης ισχύος των διατάξεων του νόμου. Διαρθρώνεται σε έντεκα (11) Μέρη (Α΄ - ΙΑ΄) και ενσωματώνει, κυρίως, στην εθνική έννομη τάξη την Οδηγία (ΕΕ) 2024/1265 του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2024 για την τροποποίηση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών και λοιπές διατάξεις, τροποποιώντας διατάξεις του ν. 4270/2014, όπως ισχύει.

Σύμφωνα με τις εισαγωγικές σκέψεις της, η υπό ενσωμάτωση Οδηγία αποτελεί «μέρος δέσμης μέτρων μαζί με τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1264 του Συμβουλίου. Από κοινού, οι τρεις αυτές νομοθετικές πράξεις (...) μεταρρυθμίζουν το πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της Ένωσης, ενσωματώνοντας στο δίκαιο της Ένωσης την ουσία του τίτλου ΙΙΙ (Δημοσιονομικό πλαίσιο) της Συνθήκης για τη σταθερότητα, τον συντονισμό και τη

διακυβέρνηση στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (...). Η ανάλυση δαπανών χωρίς να υπολογίζονται τα μέτρα διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων για τη συνολική αξιολόγηση της συμμόρφωσης η οποία απαιτείται από το δημοσιονομικό σύμφωνο καθορίζεται στον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263. Όπως και στο δημοσιονομικό σύμφωνο, προσωρινές αποκλίσεις από το μεσοπρόθεσμο σχέδιο επιτρέπονται μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263. Στο ίδιο πνεύμα με το δημοσιονομικό σύμφωνο, σε περίπτωση σημαντικών αποκλίσεων από το μεσοπρόθεσμο σχέδιο, θα πρέπει να εφαρμόζονται μέτρα για τη διόρθωση των αποκλίσεων εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος (...). Πλήρεις και αξιόπιστες πρακτικές δημόσιας λογιστικής για όλους τους υποτομείς της γενικής κυβέρνησης είναι προϋπόθεση για την παραγωγή στατιστικών υψηλής ποιότητας οι οποίες θα είναι συγκρίσιμες μεταξύ των κρατών μελών (...). Η διαθεσιμότητα δεδομένων υψηλής συχνότητας μπορεί να αποκαλύψει μοντέλα που απαιτούν προσεκτικότερη εποπτεία και να βελτιώσει την ποιότητα των δημοσιονομικών προβλέψεων (...). Οι μακροοικονομικές και δημοσιονομικές προβλέψεις για ετήσιο και πολυετή δημοσιονομικό σχεδιασμό της γενικής κυβέρνησης θα πρέπει να υπόκεινται σε τακτικές, αντικειμενικές και συνολικές εκ των υστέρων αξιολογήσεις που διενεργούνται από ανεξάρτητο φορέα ή από άλλους φορείς με λειτουργική αυτονομία έναντι των δημοσιονομικών αρχών των κρατών μελών διαφορετικούς από τον φορέα που κατάρτιζει τις προβλέψεις, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητάς τους. Οι αξιολογήσεις αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν ενδελεχή έλεγχο των οικονομικών παραδοχών, σύγκριση με τις προβλέψεις που έχουν κατάρτισε άλλα όργανα και αξιολόγηση των επιδόσεων παλαιότερων προβλέψεων (...). Για τη βελτίωση του δημοσιονομικού σχεδιασμού, θα πρέπει να αποδίδεται δέουσα προσοχή, κατά το δυνατόν, στους μακροδημοσιονομικούς κινδύνους που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών και διανεμητικών επιπτώσεών τους. Η κατανόηση των δυνητικών τρόπων με τους οποίους οι σχετικοί με το κλίμα κλυδωνισμοί επηρεάζουν τα δημόσια οικονομικά είναι καθοριστικής σημασίας στοιχείο για τις εθνικές στρατηγικές περιορισμού και διαχείρισης των δημοσιονομικών κινδύνων που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή και συναφείς καταστροφές. Μολονότι η έγκριση της ετήσιας νομοθεσίας περί προϋπολογισμού αποτελεί βασικό στάδιο της διαδικασίας του προϋπολογισμού όσον αφορά τη δημοκρατική λογοδοσία, η μονοετής προοπτική για τον δημοσιονομικό σχεδιασμό παρέχει περιορισμένη βάση για ορθές δημοσιονομικές πολιτικές, καθώς τα περισσότερα μέτρα έχουν συνέπειες οι οποίες βαίνουν πολύ πέραν του ετήσιου δημοσιονομικού κύκλου (...). Με σκοπό τη βελτίωση της πολυετούς

δημοσιονομικής προοπτικής, η κατάρτιση της ετήσιας δημοσιονομικής νομοθεσίας θα πρέπει να συνάδει με τους μεσοπρόθεσμους εθνικούς δημοσιονομικούς στόχους».

Το Μέρος Α' (άρθρα 1-2) περιλαμβάνει τον σκοπό και το αντικείμενο του νομοσχεδίου σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών, τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία, την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος και την επικαιροποίηση διατάξεων του δημοσίου λογιστικού.

Το Μέρος Β' (άρθρα 3-17) έχει τον τίτλο «Ανεξάρτητα Δημοσιονομικά Όργανα» και αφορά, ιδίως, τους ανεξάρτητους φορείς, που είναι επιφορτισμένοι με την παρακολούθηση των δημόσιων οικονομικών, καθώς και τη σχέση τους με το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο (εφεξής: Δημοσιονομικό Συμβούλιο) ως Ανεξάρτητη Αρχή. Ειδικότερα: προσαρμόζει νομοτεχνικά τους τίτλους και τη διάρθρωση του πρώτου μέρους του υπό τροποποίηση νόμου στις ρυθμίσεις της υπό ενσωμάτωση Οδηγίας, ως προς τη σύσταση, τον σκοπό και τις αρμοδιότητες του Συμβουλίου (άρθρα 3-4), παρέχει σε αυτό τη δυνατότητα σύναψης Μνημονίων Συνεργασίας, και με άλλους, πλην του Υπουργείου Οικονομικών, φορείς που διαχειρίζονται θέματα δημοσίων οικονομικών (άρθρο 5), αναμορφώνει το επαγγελματικό ασυμβίβαστο του Προέδρου και των μελών του Δ.Σ. του Δημοσιονομικού Συμβουλίου και το πλαίσιο ανανέωσης της θητείας τους (άρθρο 6), καθορίζει τις αρμοδιότητές τους (άρθρο 7-8), ρυθμίζει την οργανωτική αναδιάρθρωση τη στελέχωση των Υπηρεσιών και την κάλυψη των θέσεων ευθύνης (επιλογή Προϊσταμένων) του Δημοσιονομικού Συμβουλίου (άρθρα 9, 11 και 12), τη σύσταση, στελέχωση και το πλαίσιο λειτουργίας του γραφείου του Προέδρου (άρθρο 10), θεσπίζει Υπηρεσιακό Συμβούλιο και Πρωτοβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο (άρθρο 13), καθορίζει τις προϋποθέσεις πρόσβασης του Δημοσιονομικού Συμβουλίου στα συγκεντρωτικά και αναλυτικά στοιχεία που τηρούνται, στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Δημοσιονομικής Πολιτικής (Ο.Π.Σ.Δ.Π.) και στο εκάστοτε ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα δημοσιονομικής διαχείρισης για τη Γενική Κυβέρνηση, στο Σύστημα Διοικητικής Πληροφόρησης (Management Information System MIS) σε επίπεδο Α.Φ.Μ. (μικροδεδομένα) της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) ή σε οποιοδήποτε άλλο πληροφοριακό σύστημα σε επίπεδο εφαρμογής μετά από διαδικασία ψευδωνυμοποίησής τους, σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθρου 105 του ν. 4446/2016 (Α' 240), για τις ανάγκες άσκησης των αρμοδιοτήτων του, (άρθρο 14), καθιερώνει αξιολόγηση του Δημοσιονομικού Συμβουλίου από Ανεξάρτητους αξιολογητές (άρθρο 15), και θεσπίζει εξουσιοδοτικές και

μεταβατικές διατάξεις για το Μέρος Β' (άρθρα 16-17).

Το Μέρος Γ' (άρθρα 18-32), έχει τον τίτλο «Δημοσιονομικό πλαίσιο - Φορείς και αρμοδιότητες επί των δημοσίων οικονομικών» και διαρθρώνεται σε δύο (2) Κεφάλαια (Α' -Β'). Το Κεφάλαιο Α' (άρθρο 18) περιλαμβάνει ορισμούς, τους οποίους προσαρμόζει στο περιεχόμενο της υπό ενσωμάτωση Οδηγίας, για τους σκοπούς του νόμου. Το Κεφάλαιο Β' (άρθρα 19-32) αναμορφώνει, σε προσαρμογή με την ανωτέρω Οδηγία, τα θεσμικά όργανα - φορείς με αρμοδιότητες επί των δημοσίων οικονομικών, συμπεριλαμβανομένης της Βουλής των Ελλήνων, του Υπουργικού Συμβουλίου και του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών (άρθρα 19-22), του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (άρθρο 23), καθώς και των Υπουργών και λοιπών επικεφαλής φορέων της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 24), όπως και του αρμόδιου για το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων Υπουργού (άρθρο 25), των Προϊσταμένων Οικονομικών Υπηρεσιών φορέων της Κεντρικής Διοίκησης (άρθρο 26), καθώς και των Προϊσταμένων οικονομικών υπηρεσιών λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 27). Συναφώς, αναμορφώνει τις υποχρεώσεις των προϊσταμένων Οικονομικών Υπηρεσιών φορέων της Κεντρικής Διοίκησης και λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 28), τις αρμοδιότητες του Παρατηρητηρίου Οικονομικής Αυτοτέλειας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (άρθρο 29), συμπεριλαμβάνει τον Οργανισμό Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους και την Ελληνική Στατιστική Αρχή στα θεσμικά όργανα, με αρμοδιότητα επί των δημόσιων οικονομικών (άρθρα 30 και 32), και παραπέμπει ρητά στον ν. 4820/2021 προκειμένου περί των σχετικών με το παρόν αρμοδιοτήτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου (άρθρο 31).

Το Μέρος Δ' (άρθρα 33-47) έχει τον τίτλο «Δημοσιονομικός σχεδιασμός» και διαρθρώνεται σε δύο (2) Κεφάλαια (Α' -Β'). Το Κεφάλαιο Α' (άρθρα 33-39) έχει τον τίτλο «Γενικές αρχές, αριθμητικοί δημοσιονομικοί κανόνες και διορθωτικός μηχανισμός». Ειδικότερα: προσαρμόζει στο περιεχόμενο της υπό ενσωμάτωση Οδηγίας τις γενικές αρχές δημοσιονομικού σχεδιασμού (άρθρο 33), καθιερώνει τον κανόνα καθαρών δαπανών, σύμφωνα με τον οποίο η ποσοστιαία μεταβολή των καθαρών δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης δεν υπερβαίνει τα μέγιστα όρια που έχουν καθορισθεί για την πορεία των καθαρών δαπανών στην εκάστοτε ισχύουσα σύσταση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με το άρθρο 17 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263 (άρθρο 34), θεσπίζει γενική και εθνική ρήτρα διαφυγής, που αφορούν, η πρώτη, περίπτωση σοβαρής οικονομικής ύφεσης στη ζώνη του ευρώ ή στην Ένωση ως σύνολο και η δεύτερη, απρόβλεπτα εξωγενή συμβάντα με σημαντική δημοσιονομική επίπτωση, που εκφεύγουν του ελέγχου της εθνικής κυβέρνησης (άρθρο 35), και τροποποιεί, συναφώς, αφενός μεν, το πλαι-

σιο ενεργοποίησης του διορθωτικού μηχανισμού, θεσπίζοντας, υπό προϋποθέσεις, και περίπτωση σχετικής διακριτικής ευχέρειας του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών (άρθρο 36), αφετέρου δε, το περιεχόμενο του σχεδίου διορθωτικών ενεργειών (άρθρο 37), καθώς και τις διατάξεις σχετικά με την παρακολούθηση και την τυχόν αναστολή του, (άρθρο 38) και την εφαρμογή του διορθωτικού μηχανισμού σε περίοδο προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής (άρθρο 39).

Το Κεφάλαιο Β' (άρθρα 40-47) έχει τον τίτλο «Ετήσιος και πολυετής δημοσιονομικός σχεδιασμός» και αφορά στην εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263 σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία, όπως και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου.

Στις εισαγωγικές σκέψεις του εν λόγω Κανονισμού περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, τα κατωτέρω: «Θα πρέπει να καθοριστούν λεπτομερείς κανόνες σχετικά με το περιεχόμενο, την υποβολή, την αξιολόγηση, την έγκριση και την παρακολούθηση των εθνικών μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών-διαρθρωτικών σχεδίων, με σκοπό την προώθηση υγιών και βιώσιμων δημόσιων οικονομικών και βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης των κρατών μελών, καθώς και την προώθηση της ανθεκτικότητας μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων όσων συμβάλλουν στις κοινές προτεραιότητες της Ένωσης, και την πρόληψη εμφάνισης υπερβολικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Τα εθνικά μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδια θα πρέπει να συγκεντρώνουν τη δημοσιονομική πολιτική, τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και τις επενδύσεις κάθε κράτους μέλους. (...). Κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να υποβάλλει εθνικό μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο στο οποίο θα περιγράφει τη δημοσιονομική πορεία του, καθώς και τις δημόσιες επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις προτεραιότητας που διασφαλίζουν από κοινού διαρκή και σταδιακή μείωση του χρέους, καθώς και βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, αποφεύγοντας μια φιλοκυκλική δημοσιονομική πολιτική. Τα εν λόγω σχέδια θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν ευρύτερες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, μεταξύ άλλων σε σχέση με τις κοινές προτεραιότητες της Ένωσης, ιδίως την πράσινη μετάβαση, συμπεριλαμβανομένων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και της μετάβασης στην κλιματική ουδετερότητα έως το 2050 σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/1119 και μέσω της εφαρμογής των εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα που υποβάλλονται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2018/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, την ψηφιακή μετάβαση, συμπεριλαμβανομένου του προγράμματος πολιτικής "Ψηφιακή δεκαετία" με ορίζοντα το 2030 που θεσπίστηκε με

την απόφαση (ΕΕ) 2022/2481 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (15)· την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα και την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών στόχων για την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας έως το 2030· την ενεργειακή ασφάλεια· και την ανάπτυξη αμυντικών ικανοτήτων, κατά περίπτωση συμπεριλαμβανομένης της στρατηγικής πυξίδας για την ασφάλεια και την άμυνα, ή μεταγενέστερων πράξεων της Ένωσης που σχετίζονται με αυτές τις προτεραιότητες. Κατά την περίοδο λειτουργίας του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (16), οι δεσμεύσεις που αναλαμβάνονται στα εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη κατά την κατάρτιση των εθνικών μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών-διαρθρωτικών σχεδίων. (...) Για την απλούστευση του δημοσιονομικού πλαισίου της Ένωσης και την αύξηση της διαφάνειας, ένας ενιαίος λειτουργικός δείκτης βασισμένος στη βιωσιμότητα του χρέους θα πρέπει να αποτελεί τη βάση για τον καθορισμό της δημοσιονομικής πορείας και για την άσκηση της επίσημης δημοσιονομικής εποπτείας για κάθε κράτος μέλος. Ο εν λόγω ενιαίος λειτουργικός δείκτης θα πρέπει να βασίζεται στις εθνικά χρηματοδοτούμενες καθαρές πρωτογενείς δαπάνες, δηλαδή: δημόσιες δαπάνες εκτός των δαπανών για τόκους, μέτρα διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, δαπάνες για προγράμματα της Ένωσης που αναπληρώνονται στο σύνολό τους από ενωσιακά κονδύλια, εθνικές δαπάνες για τη συγχρηματοδότηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την Ένωση, καθώς και κυκλικά στοιχεία των δαπανών για επιδόματα ανεργίας. Σε ευθυγράμμιση με τις κατευθυντήριες αρχές που χρησιμοποιούνται από την Επιτροπή για τον χαρακτηρισμό συναλλαγών ως έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων, τα εν λόγω έκτακτα και άλλα προσωρινά μέτρα θα πρέπει επίσης να εξαιρούνται από τον δείκτη καθαρών δημόσιων δαπανών. Ο εν λόγω δείκτης, ο οποίος δεν επηρεάζεται από τη λειτουργία αυτόματων σταθεροποιητών και άλλων διακυμάνσεων δαπανών που εκφεύγουν του άμεσου ελέγχου της κυβέρνησης, παρέχει περιθώριο για αντικυκλική μακροοικονομική σταθεροποίηση. (...) Για να βελτιωθεί η προβλεψιμότητα ως προς τα αποτελέσματα του πολυμερούς πλαισίου δημοσιονομικής εποπτείας της Ένωσης και να ενισχυθεί η ίση μεταχείριση των κρατών μελών, η πορεία αναφοράς θα πρέπει να συμμορφώνεται εκ των προτέρων με μία συνθήκη διασφάλισης της βιωσιμότητας του χρέους. Η εν λόγω συνθήκη διασφάλισης θα πρέπει να εγγυάται, κατά τη φάση σχεδιασμού των εθνικών μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών-διαρθρωτικών σχεδίων, ότι ο προβλεπόμενος λόγος δημόσιου χρέους μειώ-

νεται κατά έναν ελάχιστο ετήσιο μέσο όρο. Θα πρέπει να λειτουργεί ως ελάχιστη απαίτηση για την προσπάθεια που συνδέεται με την πορεία αναφοράς και την πορεία των καθαρών δαπανών. Λόγω της ειδικής σύνθεσης του ανεξόφλητου δημόσιου χρέους της Ελλάδας, ένα σημαντικό ποσό αναβαλλόμενων πληρωμών τόκων αναμένεται να καταστεί ληξιπρόθεσμο το 2033. Επομένως, η σχετική έκτακτη αύξηση του λόγου του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ της Ελλάδας δεν θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εφαρμογή της συνθήκης διασφάλισης της βιωσιμότητας του χρέους».

Ειδικότερα, το Κεφάλαιο Β΄ του παρόντος Μέρους του νομοσχεδίου περιλαμβάνει ρυθμίσεις για τη Μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική στρατηγική και, συγκεκριμένα, θεσπίζει το πλαίσιο κατάρτισης, από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού - Διαρθρωτικού Σχεδίου (Μ.Δ.Σ.), καθώς και της αξιολόγησής του με την υποβολή σχετική έκθεσης προόδου στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (άρθρο 40), για τις προβλέψεις σχετικά με τον ετήσιο και τον πολυετή δημοσιονομικό σχεδιασμό (άρθρο 41), καθώς και για το πλαίσιο του περιεχομένου του Πολυετούς Δημοσιονομικού Προγραμματισμού (Π.Δ.Π.) και των σχετικών συνοδευτικών κειμένων του (άρθρα 42-43). Περαιτέρω, αναμορφώνει και εξειδικεύει τη διαδικασία κατάρτισης, έγκρισης και επικαιροποίησης του Π.Δ.Π. (άρθρα 44-46), και καθορίζει τις δεσμευτικές επιπτώσεις του κατά την κατάρτιση του ετήσιου Κρατικού Προϋπολογισμού και του ετήσιου προϋπολογισμού των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 47).

Το Μέρος Ε΄ (άρθρα 48-62) αποτελείται από δύο (2) Κεφάλαια και έχει τον τίτλο «Κρατικός Προϋπολογισμός και Προϋπολογισμοί Λοιπών Φορέων Γενικής Κυβέρνησης».

Με το Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 48-55), υπό τον τίτλο «Γενικές Αρχές και Διαδικασία Κατάρτισης και Έγκρισης Προϋπολογισμών», τροποποιούνται τα άρθρα 49, 51, 52, 53, 54, 58, 63 και 64 του ν. 4270/2014 ως προς τις γενικές αρχές κατάρτισης των προϋπολογισμών (άρθρο 48) και τις γενικές αρχές κατάρτισης του Κρατικού Προϋπολογισμού (άρθρο 49), το περιεχόμενο και τη δομή του νόμου για τον ετήσιο Κρατικό Προϋπολογισμό (άρθρο 50), την εισηγητική έκθεση του Κρατικού Προϋπολογισμού (άρθρο 51), καθώς και τις διαδικασίες κατάρτισης του Κρατικού Προϋπολογισμού και των προϋπολογισμών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 52), ψήφησης του Κρατικού Προϋπολογισμού (άρθρο 53), έγκρισης του προϋπολογισμού των λοιπών (πλην ΟΤΑ) φορέων της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 54), και κατάρτισης και έγκρισης των προϋπολογισμών των ΟΤΑ (άρθρο 55).

Με το Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 56-62), υπό τον τίτλο «Εκτέλεση Προϋπολογισμών, Μηχανισμοί Παρακολούθησης, Κυρώσεις», τροποποιούνται τα άρθρα

67, 70, 71, 147, 157 και 172, προστίθεται άρθρο 157Α στον ν. 4270/2014 και ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την ανάληψη πολυετών υποχρεώσεων (άρθρο 56), τη στοχοθεσία και τα μνημόνια συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών (ΥπεθΟΟ), όπως και φορέων της Κεντρικής Διοίκησης (άρθρο 57), την ανακατανομή των πιστώσεων του Κρατικού Προϋπολογισμού (άρθρο 58), τα μνημόνια συνεργασίας και το μηνιαίο πρόγραμμα εκτέλεσης προϋπολογισμών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης (πλην ΟΤΑ) (άρθρο 59), τις δημοσιονομικές αναφορές (άρθρο 60), τη δημοσίευση δημοσιονομικών δεδομένων της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 61), και την επιβολή κυρώσεων σε φορείς της Κεντρικής Διοίκησης (άρθρο 62).

Με το Μέρος ΣΤ΄ (άρθρα 63-69), υπό τον τίτλο «Εθνικό Μητρώο Παροχών και Ενισχύσεων», συνιστάται Εθνικό Μητρώο Παροχών και Ενισχύσεων, ορίζεται ο σκοπός του (άρθρο 63) και ρυθμίζονται ζητήματα τα οποία αφορούν τα στοιχεία και τις πληροφορίες που τηρούνται σε αυτό (άρθρο 64), την πρόσβαση στο εν λόγω Μητρώο (άρθρο 65), την προστασία των προσωπικών δεδομένων (άρθρο 66), την πιλοτική λειτουργία του (άρθρο 67), τις αρμοδιότητες του Αυτοτελούς Τμήματος Επιχειρησιακής Ανάλυσης και Υποστήριξης του ΥπεθΟΟ σε σχέση με το εν λόγω Μητρώο (άρθρο 68), και τίθενται εξουσιοδοτικές διατάξεις (άρθρο 69).

Με το Μέρος Ζ΄ (άρθρα 70-72), υπό τον τίτλο «Ενίσχυση Διαθέσιμου Εισοδήματος, Φορολογικές Ρυθμίσεις», θεσπίζεται ετήσια οικονομική ενίσχυση προς μισθωτές κύριας ή φοιτητικής κατοικίας ισόποση με το ένα δωδέκατο του ετησίως καταβαλλόμενου μισθώματος (άρθρο 70), καθώς και ετήσια ενίσχυση ποσού 250,00 ευρώ προς ορισμένες κατηγορίες συνταξιούχων (άρθρο 72), και παρατείνεται η ισχύς της μείωσης του φόρου εισοδήματος για δαπάνες αναβάθμισης κτηρίων (άρθρο 71).

Το Μέρος Η΄ (άρθρα 73-88) αποτελείται από δύο (2) Κεφάλαια και έχει τον τίτλο «Λοιπές Ρυθμίσεις Αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών».

Με το Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 73-80), υπό τον τίτλο «Ενίσχυση της Αποτελεσματικότητας των Δημοσιονομικών Ελέγχων», επαναδιατυπώνεται ο ορισμός της δημοσιονομικής διόρθωσης (άρθρο 73) και ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την αποζημίωση ιδιωτών, μελών της Επιτροπής Συντονισμού Ελέγχων (άρθρο 74), τα είδη των δημοσιονομικών ελέγχων (άρθρο 75), τη συγκρότηση των ελεγκτικών ομάδων (άρθρο 76), την κατάργηση της ειδικής υπηρεσιακής ταυτότητας των δημοσιονομικών ελεγκτών και τη μεταφορά της αρμοδιότητας διενέργειας Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης (άρθρο 77), την αρμοδιότητα επιβολής δημοσιονομικών διορθώσεων και έκδοσης πράξε-

ων καταλογισμού (άρθρο 78), τη διαδικασία υποχρεωτικής επιβολής δημοσιονομικών διορθώσεων (άρθρο 79), και τη διαφοροποίηση των επιπτώσεων των δημοσιονομικών διορθώσεων (άρθρο 80).

Με το Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 81-88), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις για το Προσωπικό της Διεύθυνσης Ελέγχων Δράσεων του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, του Οργανισμού Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους, του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου - Δαπάνες Μετακίνησης Υπαλλήλων με Αναπηρία», ρυθμίζονται θέματα που αφορούν την παράταση των αποσπάσεων του προσωπικού το οποίο υπηρετεί στη Διεύθυνση Ελέγχου Δράσεων του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (άρθρο 81), τις αποσπάσεις προσωπικού στον Οργανισμό Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (άρθρο 82), την καταβολή του κινήτρου επίτευξης δημοσιονομικών στόχων και σε υπαλλήλους του Δημοσιονομικού Συμβουλίου (άρθρο 83), τις μετακινήσεις υπαλλήλων με αναπηρία και των συνοδών τους (άρθρο 84), και τις ειδικές περιπτώσεις μετακίνησης υπαλλήλων (άρθρο 85), εγκρίνεται συμπληρωματικός Κρατικός Προϋπολογισμός για το οικονομικό έτος 2025 (άρθρο 86), και τροποποιούνται διατάξεις που αφορούν το Εθνικό Πρόγραμμα Απλούστευσης Διαδικασιών και το Εθνικό Μητρώο Διοικητικών Διαδικασιών «Μίτος» (άρθρο 87), καθώς και τον μηχανισμό αυτόματης επιστροφής (clawback) φαρμακευτικής δαπάνης και δαπάνης υπηρεσιών υγείας (άρθρο 88).

Το Μέρος Θ΄ (άρθρα 89-96), υπό τον τίτλο «Λοιπές Διατάξεις», περιλαμβάνει διατάξεις για τη διαγραφή οφειλών από δάνεια χορηγηθέντα από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων σε σοβαρά πληγθέντες στο σιδηροδρομικό δυστύχημα των Τεμπών της 28ης.2.2023, καθώς και σε στενούς συγγενείς τους (άρθρο 89), τη λειτουργία της Μονάδας Συμβάσεων Στρατηγικής Σημασίας του ΤΑΙΠΕΔ (άρθρο 90), τον ειδικό φόρο ακινήτων (άρθρο 91), τη φορολογία μεταβίβασης ακινήτων και τη φορολογία κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών (άρθρο 92), τις αρμοδιότητες των υπηρεσιών του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη για την εκτέλεση του Προϋπολογισμού του οικονομικού έτους 2025 (άρθρο 93), τις αποσπάσεις υπαλλήλων για τις ανάγκες της Κυπριακής Προεδρίας της ΕΕ το πρώτο εξάμηνο του έτους 2026 (άρθρο 94), την ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα Α.Β.Ε.Ε.» (άρθρο 95), και την παροχή εξουσιοδότησης για τη ρύθμιση ζητημάτων ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης (άρθρο 96).

Το Μέρος Ι΄ (άρθρο 97) περιλαμβάνει τις καταργούμενες διατάξεις του νομοσχεδίου.

Τέλος, με το Μέρος ΙΑ΄ (άρθρο 98) ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου.

II. Επί του τίτλου του άρθρου 15

Το άρθρο αυτό, μεταξύ άλλων, αντικαθιστά τον τίτλο του άρθρου 12 του ν. 4270/2014. Ο τίτλος του νέου άρθρου 12, όπως παρατίθεται στο κείμενο του νομοσχεδίου, πρέπει να αντικατασταθεί, σύμφωνα και με τον αντίστοιχα αναγραφόμενο στον πίνακα περιεχομένων του νομοσχεδίου, ως εξής: «Εξωτερική αξιολόγηση - Τροποποίηση άρθρου 12 ν. 4270/2014».

III. Επί του τίτλου του Κεφαλαίου Β΄ του Μέρους Η΄

Το κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνει τα άρθρα 81-88 του νομοσχεδίου και έχει τίτλο «Ρυθμίσεις για το προσωπικό της Διεύθυνσης Ελέγχων Δράσεων του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, του Οργανισμού Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους, του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου - Δαπάνες μετακίνησης υπαλλήλων με αναπηρία». Τα ανωτέρω θέματα ρυθμίζονται από τις διατάξεις των άρθρων 81-85. Το άρθρο 86 έχει τίτλο «Συμπληρωματικός Προϋπολογισμός οικονομικού Έτους 2025», το άρθρο 87 έχει τίτλο «Εθνικό Πρόγραμμα Απλούστευσης Διαδικασιών και Εθνικό Μητρώο Διοικητικών Διαδικασιών “Μίτος” - Προσθήκη άρθρου 45Α στον ν. 4635/2019 και άρθρου 90Α στον ν. 4727/2020», και το άρθρο 88 έχει τίτλο «Παράταση εφαρμογής του μηχανισμού αυτόματης επιστροφής (clawback) φαρμακευτικής δαπάνης και δαπάνης υπηρεσιών υγείας - Μείωση του clawback και εξορθολογισμός της φαρμακευτικής δαπάνης - Τροποποίηση του άρθρου 25 ν. 4549/2018». Θα ήταν, ενδεχομένως, ενδεδειγμένο, ο τίτλος του Κεφαλαίου Β΄ του Μέρους Η΄, τόσο στον πίνακα περιεχομένων όσο και στο κυρίως τμήμα του νομοσχεδίου, να αναδιατυπωθεί, με σχετική προθήκη, ως εξής: «Ρυθμίσεις για το προσωπικό της Διεύθυνσης Ελέγχων Δράσεων του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, του Οργανισμού Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους, του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου - Δαπάνες μετακίνησης υπαλλήλων με αναπηρία - Άλλες διατάξεις».

IV. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί των άρθρων 15 και 20

Το άρθρο 15 έχει τίτλο «Εξωτερική αξιολόγηση - Τροποποίηση άρθρου 12 του ν. 4270/2014» και, μεταξύ άλλων, τροποποιεί τον τίτλο του ισχύοντος άρθρου 12 του ν. 4270/2014, από «Σχέσεις με τη Βουλή και άλλες ρυθμιστικές αρχές» σε «Εξωτερική αξιολόγηση».

Το άρθρο 20 έχει τίτλο «Αρμοδιότητες επί των δημοσίων οικονομικών της Βουλής των Ελλήνων - Τροποποίηση άρθρου 18 ν. 4270/2014», το οποίο έχει τίτλο «Βουλή των Ελλήνων»

Όπως έχει επισημανθεί στην από 25.6.2014 έκθεση της Επιστημονικής Υ-

πηρεσίας της Βουλής επί του άρθρου 12 του νομοσχεδίου «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό» (ήδη ν. 4270/2014), η ενημέρωση της Βουλής ως προς ζητήματα αρμοδιότητας του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου, εμπίπτει, αυτονοήτως, στη λειτουργία του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 65 παρ. 1 του Συντάγματος, η Βουλή των Ελλήνων «ορίζει τον τρόπο της ελεύθερης και δημοκρατικής λειτουργίας της με Κανονισμό, που ψηφίζεται από την Ολομέλεια κατά το άρθρο 76 και δημοσιεύεται με παραγγελία του Προέδρου της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως». Η αυτονομία της Βουλής εκδηλώνεται με την αρμοδιότητά της να θεσπίζει, να τροποποιεί, να συμπληρώνει και να ερμηνεύει αυθεντικώς τον Κανονισμό της, χωρίς τη σύμπραξη της εκτελεστικής εξουσίας. Η Βουλή δεν εντάσσεται στη Γενική Κυβέρνηση και, βέβαια, στην εκτελεστική εξουσία, αλλά στη νομοθετική εξουσία. Εξ άλλου, η αυτονομία της Βουλής εν γένει, συνέπεια της διάκρισης των εξουσιών, κατοχυρώνεται στα άρθρα 65 παρ. 1, 5 και 6, εξειδικευόμενη διά του άρθρου 103 παρ. 6 του Συντάγματος (οι ρυθμίσεις των άρθρων 65 παρ. 5 και 103 παρ. 6 αφορούν το προσωπικό της). Μία από τις όψεις της αυτονομίας της Βουλής εκδηλώνεται με την αρμοδιότητά της να θεσπίζει, να τροποποιεί, να συμπληρώνει, να δημοσιεύει και να ερμηνεύει αυθεντικά τον Κανονισμό της, χωρίς τη σύμπραξη της εκτελεστικής εξουσίας. Ζητήματα, επομένως, για τα οποία το Σύνταγμα θεσπίζει αποκλειστική αρμοδιότητα του Κανονισμού της Βουλής, δεν μπορούν να ρυθμισθούν με νόμο, όπως και, αντίστροφα, ζητήματα για τα οποία το Σύνταγμα θεσπίζει αποκλειστική αρμοδιότητα του νόμου, δεν μπορεί να ρυθμίσει ο Κανονισμός της Βουλής. Στην ελληνική έννομη τάξη, δηλαδή, το πεδίο εφαρμογής του τυπικού νόμου και αυτό του Κανονισμού της Βουλής δεν τέμνονται, αλλά οριοθετούνται από το Σύνταγμα (βλ. Κ. Μαυριά, Συναγματοικό Δίκαιο, 2021, σελ. 208 επ., του ίδιου, Κοινοβουλευτικό Δίκαιο, 2025, σελ. 359-370, Αντ. Παντελή, Εγχειρίδιο Συναγματοικού Δικαίου, 2020, σελ. 336, Ευ. Βενιζέλο, Μαθήματα Συναγματοικού Δικαίου, 2021, σ. 159-160, Αθ. Ράϊκο, Συναγματοικό Δίκαιο, τ. Ι, τεύχ. Α΄, 2009, σελ. 212-215).

Επισημαίνεται, πάντως, ότι στον κοινό νομοθέτη δεν απαγορεύεται αναφορά σε εσωτερική διαδικασία της Βουλής ή σε αρμοδιότητες των οργάνων της. Το αληθές περιεχόμενο της αρχής της αυτονομίας της Βουλής, ως προς τον κοινό νομοθέτη, είναι ότι κάθε αναφορά του νόμου σε θέματα εσωτερικής λειτουργίας της Βουλής θα πρέπει να αντιστοιχεί σε διαδικασία ή αρμοδιότητα ήδη προβλεπόμενη από τον Κανονισμό και όχι διά του νόμου για πρώτη φορά ιδρυόμενη. Για τον λόγο αυτόν, άλλωστε, και ο Κανονισμός έχει ήδη προβλέψει «ανοικτές» ρυθμίσεις, η συγκεκριμενοποίηση των οποίων

επαφίεται στο νόμο, υπό τις προϋποθέσεις, όμως, και στο πλαίσιο που έχει θέσει ο ίδιος ο Κανονισμός της Βουλής βλ., σχετικώς, Κ. Μαυριά, Κοινοβουλευτικό Δίκαιο, 2025, σελ. 349-358 και Στ. Κουτσουμπίνα, Η τροποποίηση του Κανονισμού της Βουλής του Απριλίου 2010: ένας απρόσμενος «διάλογος» του κοινού νομοθέτη με το νομοθέτη του Κανονισμού, Αρχ. Νομ. 2011, σελ. 1-2).

2. Επί του άρθρου 17

Η παράγραφος 1 του παρόντος, το οποίο θεσπίζει μεταβατικές διατάξεις του Κεφαλαίου Β΄ του Μέρους Α΄ του νομοσχεδίου, ορίζει τα εξής: «Μέχρι την επιλογή Προϊσταμένων σύμφωνα με τον Υπαλληλικό Κώδικα και το άρθρο 8Γ, ο Πρόεδρος του Δημοσιονομικού Συμβουλίου μπορεί να αναθέτει, με απόφασή του, καθήκοντα Προϊσταμένου Τμήματος με βάση τα ουσιαστικά και τυπικά προσόντα των υπαλλήλων του Δημοσιονομικού Συμβουλίου, περιλαμβανομένων και των αποσπασμένων σε αυτό, ανεξαρτήτως κλάδου και ειδικότητας».

Η ανωτέρω ρύθμιση χρήζει, ενδεχομένως, εξειδίκευσης τόσο ως προς τις ειδικές διατάξεις τις οποίες μνημονεύει, όσο και ως προς τις κατηγορίες των υπαλλήλων στις οποίες αφορά.

3. Επί των άρθρων 42, 43, 44, 47, 51, 52, 54, 56, 57 και 59

Τα άρθρα 42, 43, 44, 47, 51, 52, 54, 56, 57 και 59 του νομοσχεδίου τροποποιούν τα άρθρα 43, 44, 45, 48, 53, 54, 63, 67, 70 και 147, αντίστοιχα, του ν. 4270/2014. Στις περ. δ΄ και ε΄ της παρ. 1 του νέου άρθρου 43, στις περ. γ΄ και ε΄ της παρ. 1 του νέου άρθρου 44, στην παρ. 1 του νέου άρθρου 45, στην παρ. 1 του νέου άρθρου 48, στην περ. δ΄ της παρ. 1 του νέου άρθρου 53, στις παρ. 4, 5 και 9 του νέου άρθρου 54, στις παρ. 1 (α και β), 2, 4 και 5 του νέου άρθρου 63, στην παρ. 1 και στην περ. α΄ της παρ. 3 του νέου άρθρου 67, στις παρ. 1 και 2 του νέου άρθρου 70, καθώς και στο πρώτο, δεύτερο και τέταρτο εδάφιο της παρ. 1 και στο πρώτο εδάφιο της παρ. 2 του νέου άρθρου 147 του ν. 4270/2014, γίνεται χρήση του όρου «Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές» («Α.Δ.Α.»), ο οποίος θα ήταν, ενδεχομένως, ενδεδειγμένο να αντικατασταθεί από τον όρο «Ανεξάρτητες Αρχές» («Α.Α.»), σύμφωνα με την αντίστοιχη διατύπωση του άρθρου 101Α του Συντάγματος, του ν. 3051/2002, καθώς και της επίσημης ιστοσελίδας «<https://www.gov.gr/arxes>».

4. Επί του άρθρου 67

Στις περιπτώσεις ιδ΄, ιη΄, ιθ΄, κ΄, κβ΄ και κγ΄ της προτεινόμενης παραγράφου 3 γίνεται αναφορά σε «ν. 162/1973 (Α΄ 227)». Δεδομένου ότι πρόκειται

περί νομοθετικού διατάγματος, και όχι νόμου, η αναφορά πρέπει να αλλάξει σε «ν.δ. 162/1973» (πρβλ. και περίπτωση κα΄ της προτεινόμενης διάταξης).

5. Επί του άρθρου 73

Με το άρθρο αυτό τροποποιείται ο ορισμός της έννοιας «δημοσιονομική διόρθωση» στο άρθρο 4 παρ. 7 του ν. 3492/2006 («Οργάνωση συστήματος ελέγχου για τη διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του Κρατικού Προϋπολογισμού και των εκτός του Κρατικού Προϋπολογισμού φορέων και άλλες διατάξεις»), ούτως ώστε αυτή να περιλάβει την αφαίρεση ποσού από τον προϋπολογισμό του ελεγχόμενου φορέα, το οποίο αντιστοιχεί, όχι μόνο σε πραγματική (όπως ισχύει σήμερα), αλλά και σε «ενδεχόμενη», οικονομική ζημία που έχει προκύψει για τον Κρατικό Προϋπολογισμό ή τον προϋπολογισμό του φορέα από μεμονωμένη ή συστηματική παρατυπία των οργάνων του φορέα. Κατά την αιτιολογική έκθεση, «επαναδιατυπώνεται ο ορισμός της δημοσιονομικής διόρθωσης, ώστε να μην περιορίζεται στην πραγματική/πραγματοποιηθείσα ζημία αλλά να περιλαμβάνει και την έννοια της ενδεχόμενης/δυννητικής ζημίας ως αποτέλεσμα μεμονωμένων ή συστηματικών παρατυπιών, που διαπιστώνονται συχνά στους ελέγχους της ΓΔΔΕ [Γενικής Διεύθυνσης Δημοσιονομικών Ελέγχων]».

Σημειώνεται ότι ο προσδιορισμός της «ενδεχόμενης/δυννητικής» ζημίας από μεμονωμένη ή συστηματική παρατυπία των οργάνων του φορέα αφήνει ευρύ περιθώριο εκτιμήσεων και ενδέχεται να οδηγήσει σε αμφισβητήσεις.

Εξ άλλου, και από τις ισχύουσες σήμερα ρυθμίσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 20 («Προσδιορισμός δημοσιονομικών διορθώσεων») του ν. 3492/2006 παρέχεται η δυνατότητα επιβολής δημοσιονομικών διορθώσεων κατ' αποκοπήν, βάσει της βαρύτητας της παράβασης και της έκτασης και των δημοσιονομικών επιπτώσεων κάθε αδυναμίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου, όταν δεν μπορεί να προσδιορισθεί το ποσό της προκληθείσας ζημίας. Δημιουργείται, επομένως, προβληματισμός εάν η προτεινόμενη διεύρυνση της έννοιας «δημοσιονομική διόρθωση» παρέχει τη δυνατότητα στους δημοσιονομικούς ελεγκτές να επιβάλλουν δημοσιονομικές διορθώσεις και πέραν των οριζόμενων στην ανωτέρω παράγραφο 2 του άρθρου 20 του ν. 3492/2006 ή η παράγραφος αυτή θα εφαρμόζεται και σε περιπτώσεις διαπίστωσης «ενδεχόμενης/δυννητικής» ζημίας.

6. Επί του άρθρου 77

Στον τίτλο του άρθρου, το χωρίο «μεταφορά αρμοδιότητας άσκησης Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης» πρέπει να αντικατασταθεί ως εξής: «μεταφορά αρμοδιότητας διενέργειας Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης».

7. Επί του άρθρου 84

Με το άρθρο αυτό προστίθεται νέο άρθρο 12Α στην υποπαρ. Δ9 του άρθρου 2 του ν. 4336/2015 και ορίζεται ότι αν η μετακίνηση υπαλλήλου με αναπηρία «πραγματοποιείται με συνοδεία σκύλου βοηθείας, το πρόσωπο αυτό δικαιούται να αποζημιώνεται από τον φορέα του για το σύνολο των εξόδων μετακίνησης του σκύλου βοηθείας και τα έξοδα διανυκτέρευσης και η ημερήσια αποζημίωση του μετακινούμενου προσώπου προσαυξάνονται κατά είκοσι πέντε τοις εκατό (25%)». Εν προκειμένω, δεν είναι απολύτως σαφές αν ο μετακινούμενος υπάλληλος θα δικαιούται αποζημίωσης για το σύνολο των εξόδων μετακίνησης του σκύλου βοηθείας και για τα έξοδα διανυκτέρευσής του, και, επιπλέον, προσαύξηση κατά 25% της ημερήσιας αποζημίωσής του, ή αν η προσαύξηση κατά 25% της ημερήσιας αποζημίωσής του γίνεται με σκοπό την κάλυψη των εν λόγω εξόδων μετακίνησης και διανυκτέρευσης του σκύλου βοηθείας.

8. Επί του άρθρου 86

Με την προτεινόμενη διάταξη τροποποιείται ο κρατικός προϋπολογισμός του οικονομικού έτους 2025, όπως εγκρίθηκε με τον ν. 5165/2024, και αυξάνονται κατά 500.000.000 ευρώ οι πιστώσεις του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων οικονομικού έτους 2025 του Ειδικού Φορέα 1024-213-0000000 «Γενική Γραμματεία Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΔΕ και ΕΠΑ)».

Ενημερωτικά αναφέρεται ότι ο προϋπολογισμός των εσόδων και εξόδων του κράτους συνιστά ειδική περίπτωση τυπικού νόμου, εφόσον ψηφίζεται από τη Βουλή με διαδικασία διαφορετική από αυτή της ψήφισης των τυπικών νόμων (άρθρο 79 του Συντάγματος), έχει δε, εκ προοιμίου, περιορισμένη χρονική διάρκεια (ετήσια, κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 79 του Συντάγματος, ή διετή, στην περίπτωση ψήφισης του νόμου της παραγράφου 6 του άρθρου 79). Περαιτέρω, κατά τη διάταξη του άρθρου 79 παρ. 2 του Συντάγματος, «όλα τα έσοδα και έξοδα του κράτους πρέπει να αναγράφονται στον ετήσιο προϋπολογισμό». Με την εν λόγω διάταξη καθιερώνεται η αρχή της ενότητας του προϋπολογισμού (για τις γενικές αρχές που διέπουν τον προϋπολογισμό βλ., ενδεικτικώς, Απ. Γέροντα, Δημοσιονομικό Δίκαιο, 2005, σελ. 349 επ.), η οποία, όπως γίνεται δεκτό (βλ. Ν. Μπάρμπα, Στοιχεία Δημοσιονομικού Δικαίου, 2008, σελ. 27, Απ. Γέροντα, όπ. π., σελ. 358), γνωρίζει παρεκκλίσεις, προκειμένου ο προϋπολογισμός να ανταποκρίνεται στις ανάγκες λειτουργίας ενός σύγχρονου κράτους. Ειδικότερη περίπτωση παρέκκλισης από τον κανόνα της ενότητας του προϋπολογισμού αποτελεί και η ψήφιση συμπληρωματικού ή διορθωτικού προϋπολογισμού. Έτσι, σύμφωνα

με το άρθρο 60 του ν. 4270/2014, «ο Υπουργός Οικονομικών δύναται να υποβάλει στη Βουλή, οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους, πρόταση τροποποίησης των πιστώσεων του ετήσιου Κρατικού Προϋπολογισμού με συμπληρωματικό προϋπολογισμό», κατά δε την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, ο Υπουργός Οικονομικών υποχρεούται να υποβάλει στη Βουλή συμπληρωματικό προϋπολογισμό εντός του τρέχοντος οικονομικού έτους, «εφόσον συντρέχει μία από τις παρακάτω περιπτώσεις: (α) Αν η τριμηνιαία έκθεση εκτέλεσης του Κρατικού Προϋπολογισμού που υποβάλλεται από τον Υπουργό Οικονομικών καταδεικνύει ότι η Κεντρική Διοίκηση ενδέχεται να υπερβεί το συνολικό ανώτατο όριο δαπανών που εγκρίθηκε από τη Βουλή για το εν λόγω οικονομικό έτος, (β) Αν το αποθεματικό του προϋπολογισμού έχει δεσμευθεί στο σύνολό του και αναμένεται να απαιτηθούν πρόσθετοι πόροι για την κάλυψη απρόβλεπτων δαπανών πριν το τέλος του οικονομικού έτους, (γ) Αν για την κάλυψη των πρόσθετων δαπανών δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν άλλες μεταφορές ή ανακατανομές με την εφαρμογή των κανόνων μεταφοράς πιστώσεων (...), (δ) Αν προκύψουν μείζονες αλλαγές στη σύνθεση του προϋπολογισμού, καθώς οικονομικές ή δημοσιονομικές εξελίξεις απαιτούν σημαντική μείωση των εγκεκριμένων πιστώσεων στον Κρατικό Προϋπολογισμό».

Κατά τα αναφερόμενα στην αιτιολογική έκθεση, ο συμπληρωματικός προϋπολογισμός, ο οποίος υποβάλλεται μετά από τη με ημερομηνία 23-5-2025 σύμφωνη γνώμη του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου (κατ' άρθρο 2 παρ. 5 περ. γ' του ν. 4270/2014), εισάγεται κατ' επίκληση της ανωτέρω περίπτωσης γ' του άρθρου 60 παρ. 2 του ν. 4270/2014, δεδομένου ότι οι επιδιωκόμενες παρεμβάσεις, που στοχεύουν στην «απρόσκοπτη, ταχύτερη και αποτελεσματική εκτέλεση της επενδυτικής διάστασης του κρατικού προϋπολογισμού, μέσω της υλοποίησης των σχετικών δράσεων και της συνακόλουθης επίτευξης των αντίστοιχων στρατηγικών στόχων», «δεν είναι εφικτό να πραγματοποιηθούν στο σύνολό τους με άλλες μεταφορές ή ανακατανομές πιστώσεων, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 71 του ν. 4270/2014».

9. Επί του άρθρου 91

Με το άρθρο αυτό τροποποιείται η μεταβατική διάταξη του άρθρου 63 παρ. 6 του ν. 5193/2025, η οποία ορίζει ότι «[ό]που διάταξη νόμου παραπέμπει στα άρθρα 21 έως 31 του ν. 2778/1999 (Α' 295) που καταργούνται με το άρθρο 64 του παρόντος, περί καταργούμενων διατάξεων, με την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, η παραπομπή αυτή νοείται ότι αναφέρεται στις αντίστοιχες διατάξεις του παρόντος νόμου», διά της προσθήκης δεύτερου εδαφίου, σύμφωνα με το οποίο «[ό]που διάταξη νόμου παραπέμπει στις περ.

δ) και ε) της παρ. 3 του άρθρου 22 του ν. 2778/1999, το οποίο καταργείται με το άρθρο 64 του παρόντος, η παραπομπή αυτή νοείται ότι αναφέρεται στην υποπερ. αα) της περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 46 του παρόντος νόμου, αντίστοιχα».

Συναφώς, και δεδομένου ότι περιπτώσεις δ' και ε' της παραγράφου 3 του άρθρου 22 του ν. 2778/1999, στις οποίες αναφέρεται η νέα ρύθμιση, περιλαμβάνονται στα άρθρα 21 έως 31 του ν. 2778/1999, στα οποία αναφέρεται η ισχύουσα ρύθμιση, παρατηρείται ότι η προτεινόμενη διάταξη παρίσταται περιττή.

Περαιτέρω, αν σκοπός της προτεινόμενης προσθήκης είναι να καταστεί σαφής η απαλλαγή των ανωτέρω εταιρειών από τον ειδικό φόρο επί των ακινήτων, όπως συνάγεται από τον τίτλο του άρθρου, θα ήταν νομοτεχνικά αρτιότερο η σχετική προσθήκη να γινόταν στο άρθρο 15 παρ. 2 περ. ζ' του ν. 3091/2002 περί εξαιρέσεων από τον ειδικό φόρο επί των ακινήτων.

Αθήνα, 8 Ιουλίου 2025

Οι Εισηγητές

Νικόλαος Παπαχρήστος

Επιστημονικός Συνεργάτης

Γεώργιος Φωτόπουλος

Ειδικός Επιστημονικός Συνεργάτης

Ο Προϊστάμενος του Α' Τμήματος

Νομοτεχνικής Επεξεργασίας

Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος

Ομότιμος Καθηγητής

του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β' Διεύθυνσης

Επιστημονικών Μελετών

Αστέρης Πλιάκος

Ομότιμος Καθηγητής του

Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου

Κώστας Μαυριάς

Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών